

СТАНОВИЩЕ

от член на научно жури за придобиване на образователна и научна степен
„Доктор“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов,
определено със Заповед N 50 от 20.01.2023 г.
на ректора на Стопанска академия – проф. д-р Марияна Божинова

Изготвил становището: *проф. д-р Стефан Симеонов*

Автор на дисертационния труд: **Вахан Бохосян**, докторант при катедра
„Финанси и кредит“, Стопанска Академия „Д. А. Ценов“

Тема на дисертационния труд: *„Повишаване стойността на
застрахователната компания чрез презастраховане като инструмент за
управление на капиталите“*

Научен ръководител: **проф. д-р Стоян Проданов**

I. Общо представяне на дисертационния труд

- 1.1. Основни компоненти на въведението: **обектът, предметът и изследователската теза** са формулирани ясно, логично и поставят оригиналността и потенциала на дисертацията.
- 1.2. Обем: общо 172 стр., 167 основен текст и 5 стр. библиография. С това обемът е достатъчен за съдържателно развитие на дисертацията и постигане на поставените задачи.
- 1.3. Литература: списъкът на литературата съдържа 97 източника, от които 74 на английски език и 23 на български език.
- 1.4. Приложения не са поставени.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

- 2.1. Преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем;

В застрахователната дейност и теория презастраховането се свежда до практиката за прехвърляне на риска, до което обичайно се ограничават търсените ползи и изследователския фокус. В настоящото изследване надхвърля тези ограничения и поставя в центъра на внимание значението на презастраховането за капиталовите изисквания, потребността от

допълнителни капитали и тяхното управление. Това се обуславя ползите и значението на настоящия дисертационен труд.

2.2. Структурата е класическа в 3 глави, в които логично и балансирано се развива изложението.

1ва глава. Методически основи на управление на капиталите и риска в застрахователно дружество.

2ра глава. Презастраховането като стратегически инструмент за управлението на активите и пасивите на застрахователно дружество.

3та глава. Проектиране на оптимална презастрахователна програма.

2.3. Мнение за **езика, обема и инструментариума на дисертационния труд**

Стилът в дисертацията и свързаните с нея публикации е изразено професионален и като цяло научно издържан, което показва и професионалния опит на автора.

Ползваните методи са подходящи за целите на дисертационното изследване. Те включват анализ на нормативните изисквания за капиталово покритие на застрахователните дружества, инструментите за финансов анализ и иконометрични модели.

2.4. Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда.

Авторефератът отразява коректно и точно дисертационното изследване и постигнатите в него резултати.

2.5. Публикации по темата на дисертацията:

Авторът представя 4 публикации, от които 2 статии и 1 доклад от научна конференция са пряко свързани с темата на дисертацията с което се покрива минималното законово изискване за разпространеност на изследването от 30 т. В автореферата не са посочени пълните библиографски компоненти на изданията, но това може да се отнесе като технически пропуск.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Значимостта на дисертационното изследване произтича от потвърдението на изследователската теза, а именно че *„чрез оптимизиране на нивата на презастраховане и в повечето случаи при закупуване на допълнително презастраховане може да се постигне повишаване на стойността на застрахователната компания в резултат*

на понижаване на регулаторните капиталови изисквания за разполагаеми собствени средства и/или капиталови облекчения и намаляване нуждата от набиране на допълнителен акционерен капитал или подчинен дълг.“

Обобщения като: „На практика всеки един презастрахователен договор в определена степен съдържа в себе си съответното ниво на капиталов ливъридж и притежава характеристиките на един вид условен капитал“ могат да се разглеждат като приноси от научна и практико-приложна гл.т.

С практико-приложна стойност, оценявам и прогнозният поглед върху изграждането на презастрахователната програма и нейното динамично управление с очакване за развитие на презастрахователните продукти към по-висока степен на стандартизиране и опции за револвиране.

В авторефератът са посочени 4 по-важни резултати с характер на научни приноси, до които авторът е достигнал в процеса на изследването:

- *Обоснована е актуалността на проблематиката в контекста на съвременните регулаторни изисквания и режими на счетоводно отчитане на застрахователната дейност.*
- *Изследването сравнява собствения капитал с допълнителни подчинени хибридни дългове и презастраховане по редица показатели като цена, риск трансфер, риск на контрагента, ликвидност, въздействие върху разполагаемия капитал и регулаторните капиталови изисквания, влияещи върху капиталовата структура, възможността за икономически ръст, изглаждането и стабилизирането на финансовия резултат спрямо отделните отчетни периоди, което е и сред основните предназначения и цели на презастраховането.*
- *Посочват се практически приложими аспекти на ползите от презастраховането за капиталовата адекватност и финансово състояние на застрахователните дружества.*
- *Разглеждат се особеностите при финансов анализ на застрахователно дружество и различните гледни точки към капитала на дружеството.*

Същите отразяват обективно извършеното и достиженията в дисертацията. Същевременно една по конкретна и леко разширена формулировка на вторите два (3тия и 4тия) би допринесла съществено за тяхното пълноценно отразяване.

IV. Бележки към дисертационното изследване и препоръки към последваща работа по темата

- Среща се не прецизно ползване на термини, като изрази „*волатилност на компанията*“, с което вероятно се визират променливостта на борсовия курс, респективно борсовата стойност на (застрахователното) дружеството.
- Интерес от научна и практическа гледна точка би представлявало поставянето на математически израз, с който да се измерва оптималното или препоръчително ниво на презастраховане. Това е пряко продължение на тезата и авторовото мнение, че „*презастраховането трябва да бъде обвързано с ключовите показатели за ефективност на ЗД*“. Подобна формула може да поставя размерът на презастрахованите активи на ЗД като съотношение от стойността на постоянните капитали на ЗД и/или показателите за ефективност. Това би повишило научната и приложна значимост по отношение на дисертационните приноси.

Посочените бележки и препоръки не омаловажават значимостта на цялото изследване и неговите резултати.

V. Въпроси по дисертационния труд

Може ли авторът да изведе най-основните компоненти, които могат да бъдат квантифицирани и съотнесени с цел определяне на оптималното ниво (диапазон) на презастраховане, което чрез намаляване на капиталовите изисквания води до максимизиране на ефективността на застрахователните дружества?

VI. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Изследователската теза е аргументирано потвърдена, поставените цел и задачи са изпълнени. На лице са достатъчни наукоприложни приноси. **Общата ми преценка за представения дисертационен труд на Вахан Бохосян е категорично положителна. На основата на посоченото предлагам на научното жури да присъди ОНС „Доктор“ по икономика на Вахан Бохосян.**

20.02.2023

Изготвил становището:

(Проф. д-р Стефан Симеонов)